

Nr. 294/481/,

Kaštadianis, 1946. XII 21

IŠ ATSIMINIŲ APIE DR. K. GRINIŲ

/Jo 80 metų amžiaus sukakties proga/

Pirmą kartą minint Dr. Grinių aš išgirdau iš savo paties tėvo lygiai prieš 48 metus, kada jau antri metai mokiausi mokykloje ir galėjau šiek tiek nusivokti apie kai kuriuos gyvenimo įvykius. Būtent, tada pas mano tėvą ūkyje buvo apsilankę jo bičiuliai ir teiravęsi, kokių išpūdžių mano tėvas buvo patyręs darėdamas vizitą pas savo gimnazijos mokslo draugą Dr. Vincą Kudirką. To vizito atpasakojime keliolika kartų buvo minimas Griniaus vardas, "Varpas", "Kininkas", kažkokie kalendoriai, jų platinimas, jų slėpimas nuo rusų žandarų. Gal Griniaus vardas tuomet nebūtų man taip giliai į galvą įstrigęs, jei nebūčiau gavęs lauktuvių, būtent: tėvas, išvyniodamas parsivežtą iš kalionės vėšulėlį, padavė man gražių saldainių, įtaiktų paties Dr. Griniaus. Toji dovanėlė nebeleido man niekad pamiršti geradarijo dėkaro, kurį paskui tik po kelerių metų gavau pamatyti savo akimis.

Kalbant apie Dr. K. Grinių, tenka būtinai nors keliais žodžiais nupasakoti ano meto mūsų žmonių nuotaikas ir jų padėtį. Prieš spaudos atgavimą lietuvių gyvenimas buvo tikrai niurus. 48 pats dar gražiai atsimenu, kaip mano tėviškėje, šuniui kieme sulojus, visi lyg ko nusigandę lėkdavome prie lango žiūrėti, ar kartais į kiemą abus įvažiuavę rusų žandariai arba policininkai. Ir jei iš tikrųjų pasirodydavo kas su policine uniforma, tuojau visi puldavo žiūrėti, ar nėra kur netomai vietoj begulės koks lietuviškas kalendorius, lietuviška knygelė ar laikraštis, nes jei tokių spaudinių patekdavo į policijos rankas, tai šeimininkas – sveikas dingęs: atsидurdavo kėlėjime arba ištrėmė. Kartais tokiais atvejais tekdavo laukčius policininkus stipriai pavašinti, kad neprikibtų prie ko. Nors ne daug tada buvo spausdintų knygų, bet ir tas pačias reikėdavo giliai slėpti ir nuolat baimę kentėti dėl jų. Padėtis kiek pasitaisė, kada buvo leista spauda, ir neberekėjo slėpstyti su spausdintu žodžiu. Vis dėlto ir tuomet mūsų patriotams reikėdavo būti atsargiems, ypač tiems, kurie buvo nusistatę iškovoti daugiau teisių Lietuvai. Tomis sąlygomis ir Dr. K. Griniui tako po spaudos atgavimo daug nukentėti nuo rusų žandarų. Mat, spauda atgavus, visa šuvelkų krašto lietuvių kultūrinė veikla telkėsi Marijampolėje, o daugiausia tie kultūriniai spinduliaiėjo iš Dr. K. Griniaus pastogės. Ar rengiant įvairiose vietose vaidinimus, ar paskaitas, ar steigiant draugijų skyrius, – visais tokiais reikalais daug kas pasiklausdavo Dr. K. Griniaus nuomonės: o jo dalyvavimas tuometinėje spaudoje buvo nepaprastai platus.

Ypatingu autoritetu visokieis klausimais Dr. K. Grinius buvo laikomas moksleivių tarpe. 1905–1914 m. laikotarpio vyresniųjų klasių gimnazistai žymiai skyrėsi nuo dabartinių tokių pat gimnazistų tarpsme, kad jie aktyviau dalyvavdavo visuomenės reikalų tvarkyme. Kada po 1910 metų moksleivių tarpe rėškiau ėmė rodytis dvi srovės – aušrininkai ir ateitininkai, Dr. K. Grinius, kaip ir kiti jo pažįstamieji vaikėdai, pritepo prie aušrininkų. Bet Dr. K. Grinius buvo toks tolerantas, kad patys žymieji ateitininkai dažnai užsukdavo pas jį

pasiterti svarbiais klausimais. Ir dar turėčiau čia pabrėžti, kad nors aušrininkai ir ateitininkai veikia skirtingai, bet ten, kur reikės, priešo atžvilgiu laikyti viena sparną, visi eikvo išvien, kitaip sakant, tokiais tarpais pasireikėsavo stipri kosliacija.

Bežlaug prieš 40 metų gydytojo darbes Lietuvoje buvo įsiviešas-
kis; taigi ir Dr.K.Grinius buvo tada įvairių ligų gydytojas: ir
akių gydytojas, ir chirurgas, ir dantų gydytojas, ir skušerijos ir
t.t. Kad ir daug visados turėdavo pacientų, bet jis mokėdavo Stras-
ti laiko taip pat visuomeniniam ir plunksnos darbui. 1908 metų pra-
džioj man tako atsitiktinai užsiti į Dr.Grinius kabinetą, ir šiek-
tiek buvau nustebęs, kai pamčiau ant stalo išdėliotus žarės ūkio
straipsnius, tarp kurių ir savo straipsnį, siųstą į Vilnių "Lietu-
vos Ūkininko" priedui "Ūmsi". Tuojau pasiškojo, kad, nesant kam
redaguoti to priedo, visą redžiaga buvo persiunčiama iš Vilniaus į
Kovidenpolę Dr.K.Griniui, kuris, taisybė, tą priedą redagavo tik
laikina, kol susirado tos srities žinovas. Taigi ir aš mačiau, ko-
kio platus veikimo vėgys jo buvo daroma.

Jaigu spaudos draudimo motu mūsu veikėjai būdavo persekiojami už lietuviškas knygas, tai spauda leidos daugelį tų veikėjų rusų žadavai persekiojo už demokratinių pečiūrų turėjimą. Dėl to ir Dr. K. Grinblis teko daug nukentėti, ypač tada, kai jo rūpesčiu sukurtoji švietimo draugija "Šviesa" buvo rusų uždarvta. Daug kurtų jis buvo tada ir kelinamas, ir tremiamas.

Pačias Dr. K. Grinai viena teko labai sunkių gyvenimo tarpų pergyventi. Čia aš prisimeau tik tą tragediją, kuri buvo palietusi jį 1918 m. rudenį; kada jis pirmojo karo nublokštas gyveno Kaukaze ir kada ten išimtę bolševikai buvo išiveržę jo butą ir nužudę jo pirmąją žmoną ir dukterį; tik jis pats su sūnumi kažkokiu stebuklingu būdu išsigelbėjo ir paskui Juodąja ir Viduržemio jūromis pasiekė Prancūziją, o 1919 m. sugrižo į Lietuvą, kurioje kurį laiką buvo ministrų kabineto pirmininkas, apsimė narys, o 1926 m. buvo išrinktas respublikos prezidentu.

A. Kelmutis

[illegible]

IŠ VISO PASAULIO

- JAV UŽSIENIO POLITIKOS LINIJA - toks Dr.C. Mach streipsnis idėtas "Die Neue Zeitung" /Fr.99,XII.13/, kur tarp kitko sakoma: "Debartinė amerikiečių užsienio politika ramiasi kompromisu, kuris betgi nereiškia jokiu būdu atsiskyrimo nuo principiškumo. Tai buvo įmanoma tik tuo būdu, kad viešoji nuomonė iš esmės sutarė dėl užsienio politikos. Yra dvi kresťutiniujų grupės. Jos nieko bendro neturi su senuoju skirtumu tarp izoliacionistų ir internacionalistų. Skyras išvyksta darčiau pagal šiaurieninės užsienio politikos pagrindinę problemą: pagal santykių su Sov.Sąjunga. Viena iš abiejų kresťutinių grupių reikalauja griežtesnio, antra nuolaidesnio kurso sovietų atžvilgiu. Aštresnio kurso reikalaujama daugelis. Didelė dauguma amerikiečių pasmerkia tą užsienio politiką, kuri neštu padidintą karo pavojų, ir net mintis apie preventyvinį karą, atseit idėja patogia valandą vedėjamam karui duoti pirmenybę prieš nepatogiu laiku neišvengiama karą, - visiems amerikiečiams yra baisenybė. Į švelnesnį kursą daugelis amerikiečių yra labai linkę. Anglo-saksų susipratimo ir kompromisingumo dvesia jo šalininkų argumentai labai pritari. Jos vedovas yra buvęs viceprezidentas H.Wallace... Viešasis Jungtinių Valstijų užsienio politikos kursas jokiu būdu nėra nuolaidus, bet jis yra vedamas tvirtu dalyku įsivaizdavimu".

DN Nr. 294/481/, XII 21

- ATOMO KOMISIJA, kaip Londonas praneša, vakar per savo posėdį 10 balsų prieš 1 iš principo priėmė JAV pateiktą planą dėl atomo energijos kontrolės. Nustatoma įsteigti tam tikra tarptautinė įstaiga, kurios žinioje būtų atominės bombos kontrolė ir kuri turėtų inspekcijos teisę, neapriojamą veto. Gromyko reikalavęs klausim svarstymą 6-7 dienas atidėti, nes, girdi, jis reikalingas dar iš pagrindo išstudijuoti. Bet jo pasiūlymas 10 balsų prieš 2 atmestas. Gromyko rėmęs Lenkijos atstovas.

BEVINAS, kaip iš Londono pranešama, šiandien busias priimtas audien- cijoje pas karalių, o vakar jis turėjęs pasitarimą su min. pirm. At- tlee. Ryt Bevinas per radiją pasakysias tautai kalbą, apžvelgdamas bendrąją politinę padėtį. Molotovas, Višinskis, Manuilėkis ir kt. vakar iš Anglijos jau nuskrido Berlynan. Iš "Queen Elizabeth" laivo Molotovas pasiuntęs Byrnes padėką už priėmimą, kartu pareiškdamas, kad jis vėl pasiryžęs netekus su Byrnes aptarti svarbias politines pasaulio problemas.

- BYRNES, Muncheno žiniosis, yra pasirengęs senatui duoti paaiški- nimą apie JAV užsienių politiką, paliesdamas Italijos ir Balkanų valstybių taikos sutartis, dėl kurių gali būti kritikos.

- R. MURPHY, JAV pasiuntinys ir politinis patarėjas Vokietijai, kaip Londonas praneša, paskirtas JAV atstovu parengiamiesiems pasitari- mams, kurie prasidės sausio 14 d. Londone būsimosios Maskvos konfe- rencijos klausimams aptarti.

- MARŠ. STALINUI, Muncheno žiniosis, jo 67 metų amžiaus sukakties proga Kontr. Taryba Berlyne pasiuntė sveikinimą.

- MIN. PIRM. LE GASPERI, Londono žiniosis, kviečiamas JAV užs. raik. ministerijos, apie sausio pradžią vyksias apsilankyti Vašingtonan, kur svarbiausias pasitarimų dalykas busias - gauti 100 mil. dolerių paskolos Italijai, taip pat sudaryti normalius prekybinius santy- kius tarp abiejų kraštų. Muncheno žiniosis, šiandien Italija pasi- rešio prekybos sutartį su Prancūzija; pagal ją prekių apyvaita siek- sianti 35 mil. dolerių.

- MIN. PIRM. CALDARIS, Muncheno žin omis, vakar Vašingtone konferavo su prez. Trumanu, iškeldamas aišksteen Graikijos ekonomines bei fi- nansines sunkenybes. Graikija nori gauti paskolos iš JAV.

- LENKIJOJE, Muncheno žin omis, požeminio sąjūdžio nariai užpuolė kalėjimą prie Pultulsko ir paleidę iš ten politinius kalinius.

- KAIRIŲJŲ TUDEH PARTIJA, Maskvos žin omis, nedalyvausianti Persijos rinkimuose, boikotuosama juos ryšium su kruvinais susidūrimais ir- giuojant Persijos kariuomenei į Azerbeidžaną.

- INDOZEZIJOJE, Muncheno žin omis, paštrėjusios kovos su autono- mistais, kurie užėmę Hanoi miestą. Ryšium su tuo L. Blum pasiuntęs Indonezijos vyriausbei protestą, tač'au Prancūzijos komunistai pa- sisaką prieš naujų ekspedicinių įgulų stūtimą Indonezijon.

- PREZ. TRUMANAS PASIŪJES, kaip Munchenas praneša, 5 mil. dol. kredi- tą Kinijai, atstatydamas sąlygą, kad krašte įvyktų santaika. Ham- burgo žin omis, Kinijos komunistai pranešę, kad jie turėję nemažą pasisekimą kovoje prieš Čiangkaišeko kariuomenę, vienon vieton iš- skleidę 20.000 dalinius ir paimdami 10.000 belaisvių.

- APIE PADĖTĮ KOREJOJE, kaip iš Londono pranešta, pateikęs informa- cijų vienas anglų konservatorių atstovas, nesenį iš tenai sugri- žes. Jo pareiškimu, įvykia Tol. Rytuose kelia nerimą taip pat, kaip ir Europoje. Tenai irgi esama dviejų lagerių. Sovietai išvežę iš

VIETOS ŽINIOS

- AKTUALIŲŲ MŪTŲ rytoj 19 val. valgyklos salėje pasakys pranešimą kai kuriais kolonijiečių liečiančiais klausimais komiteto pirm.Dr.J. Kaškelis, taip pat numatomi ir kitų komiteto narių informacinio pobūdžio pranešimai.

- LIETUVIŲ IŠ MANHEIMO ATKELIĄ amerikiečių karinės įstaigos. Net Urros-distrikto Munchene žymiai vėliau yra sužinotės apie šį perkėlimą. Ar kartu su lietuviais bus atkeliamas ir kitų pabaltijiečių, dar nežinoma. Manheimiečių iš karto buvo laukta antrą Kalėdų dieną, tačiau dabar jų atvykimas atidėtas iki po Kalėdų. Jeigu nebus gauta anglių kurui, tai gal dar tolimesniam laikui tas atvykimas bus nukeltas. Čia apsigyventų buv. "Vytento" bendrabučio patalpų parengimas atliekamas komiteto su Kempteno Urros skyriumi. Laikinuoju to bendrabučio komendantu paskirtas Šopaga. Kadangi dvigubas kilnojimasis gali sudaryti daugiausiai painiavų, manoma, kad iš Schosskasernės nebus leidžiama grįžti į buvusį bendrabutį.

- KOVAI SU DAŽNĖJANČIOMIS VAGYSTĖMIS komiteto pirm.Dr.J.Kaškelis paskelbė atsišaukimą "Naikinkime vagis!", kuriame tarp kitko pabrėžiama: "Pareigūnai ir visa visuomenė turi stengtis visų rūšių vagis suvesti ir juos išduoti". Atsišaukimą galima paskaityti vitrinose.

- DĖJ BENDRUOMENĖS DRAUSIĖS LAUŽYMĄ, pareigūnų įsakymų neklusimą ir vangumą darbų Urre pašalino iš savo globos šiuos mūsų kolonijos narius: B.Pumputį, S.Montvilą, K.Valauską ir V.Sinkevičių. Komiteto pirmininkas, paskelbdamas apie tai, perspėjo gyventojus, kad panašių nusižengimų nesikartotų, nes kitaip Urre bus priversta imtis dar griežtesnių priemonių: išrašyti dokumentuose blogą atestaciją, atiduoti karinei valdžiai nubausti ir išvežti į drausmės stovyklas.

- KOMITETO PIRMININKAS PRAŠO bendruomenę ir jos organizacijas nepamiršti Kalėdų švenčių proga tautiečių ligonių, gulinių iš visur DP ligoninėj.

- KEMPTENO L.T.BENDRUOMENĖS komiteto raštinei dar reikalingas anglų kalbos vertėjas-a. Salygos geresnės kaip kitų tarnautojų. Būtų sudarytos salygos ir iš kitur atsikėlusiems.

- DIREKLIJAI VAIKAI šiandien paleidžiami atostogų iki sausio 7 d. Vaikai, kurie dalyvaus eglutės-programoj, Kučių dieną 11 val. renkasi skryningo-salėn repeticiškai. Į eglutę renkasi Kalėdų pirmą dieną 13,30 val. tenai pat.

- DAUGIELOS ANGLŲ KALBOS PAMOKA pirmadienį 18 val.komiteto raštinėj.

- PRANCŪZŲ KALBOS KURSŲ dël švenčių-nutrenkia darbą dviem savaitėm. Pamokos vėl prasidės sausio 3 d. senąja tvarka.

~~~~~
Mandšūrijos fabriku įrangimus, bet japonų ginklus paliko tenkš-
čiams komunistams. JAV žino Tol.Rytų reikšmę kovoje dël viešpatavi-
mo pasaulyje, ir Japonija perdėm amerikiečių okupacinių igulų val-
doma. Ryškus interesų susidūrimas esąs Korejoje, kurioj padėtis
esanti eksplozyvi, ir ji gali tapti virsti parako statine. 1945 m.
gruodžio-mėn. amerikiečiai su sovietais perėmė Koreją 5 metams pa-
tikėtinau teisėmis. Sudaryta bendra komisija, bet ji priėjęsi "mir-
ties tašką", nesutardama dël žodžio "demokratija" supratimo. Ameri-
kiečiai atmets sovietinę demokratiją, kuri tik komunistus terripa-
cijeta. Nutrūke santykiai tarp abiejų karinomenių vyr.komandų. Ir
ten susidariusi "geležinė užtvara". Rusų karinomenės ten esą
250.000, o amerikiečių 40.000. Sunku suvienyti Korėją.